

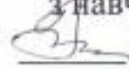
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ «УМАНСЬКИЙ
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТЕХНОЛОГІЙ ТА БІЗНЕСУ УМАНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА»

Циклова комісія обліково-фінансових та економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ”

**Заступник директора
з навчальної роботи**

 Н. П. Николіук

05. 01. 2024 року

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»
Освітньо – професійна програма	«Облік і оподаткування»
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр

Розробник - Деркач Тетяна Анатоліївна, завідувач економічного відділення, кандидат економічних наук, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач методист ВСП «Уманський фаховий коледж технологій та бізнесу УНУС»

Програма затверджена на засіданні циклової комісії обліково-фінансових та економічних дисциплін. Протокол № 6 від 5 січня 2024 року.

Голова циклової комісії

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'Юлія Мельник', written over the printed name.

Юлія МЕЛЬНИК

Вступ

У ринковій економіці роль і значення грошово-кредитних механізмів надзвичайно важливі, оскільки саме вони дають змогу поєднати у безперервний процес виробництво, розподіл, обмін та споживання суспільного продукту, а також значною мірою впливають на зростання сукупного національного продукту, національного доходу, на розвиток підприємств, рівень матеріального забезпечення населення. У зв'язку з цим, дослідження сутності і механізмів функціонування категорій «гроші» та «кредит» є необхідною складовою програми підготовки фахівців у галузі економіки, бухгалтерського обліку та аудиту, фінансів, страхування, банківської справи.

Навчальна дисципліна "Гроші та кредит" є однією з базових у структурі обов'язкових освітніх компонентів, що формують спеціальні компетенції освітньо – професійної програми «Облік і оподаткування» підготовки фахівців у галузі знань 07«Управління та адміністрування».

У процесі вивчення дисципліни «Гроші та кредит» студенти зможуть поєднати глибокі теоретичні знання сутності і проблем використання грошей, механізмів та інструментів регулювання грошового обігу, кредитних відносин із практичними навичками аналізу й оцінки ефективності грошової і фінансово-кредитної політики.

1. Мета, завдання навчальної дисципліни, компетентності та очікувані результати навчання

Предметом вивчення навчальної дисципліни "Гроші та кредит" є система грошово-кредитних відносин у суспільстві, закономірності її формування, функціонування та розвитку.

Метою вивчення навчальної дисципліни "Гроші та кредит" є формування у студентів системи базових знань з історії становлення, теорії і практики використання грошей та кредиту, а також їх впливу на процес суспільного відтворення в умовах ринкової економіки; опанування методів аналізу й оцінки грошово-кредитних відносин в сучасних умовах.

Завдання навчальної дисципліни “Гроші та кредит”:

- з'ясувати сутність та функції грошей і кредиту, їх еволюцію та роль в ринковій економіці;
- дослідити механізми формування та функціонування грошової та банківської систем;
- визначити закономірності функціонування грошового та валютного ринків;

- засвоїти особливості діяльності центральних банків, методику формування і реалізації їх грошово-кредитної політики; організаційну структуру та особливості діяльності комерційних банків та небанківських фінансово - кредитних інститутів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувач освіти оволодіває такими компетентностями та набуває таких результатів навчання:

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері обліку та оподаткування або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів економічних наук, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності:

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність аналізувати економічні події та явища з огляду на сучасні теоретичні та методичні основи обліку і оподаткування.

СК 2. Здатність використовувати математичний інструментарій для розв'язання прикладних економічних та оптимізаційних завдань в сфері обліку і оподаткування.

СК 7. Здатність перевіряти законність, достовірність, економічну доцільність господарських і фінансових операцій з метою збереження власності, попередження порушень та зловживань.

СК 10. Здатність демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

СК 11. Здатність організовувати власну професійну діяльність, застосовувати знання для розв'язання практичних ситуацій, ухвалювати рішення відповідно до законодавства.

СК 12. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків

Результати навчання:

РН 1. Знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах.

РН 2. Розуміти місце предметної області в загальній базі знань та значення облікової, податкової і статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів під час розв'язання проблем сфери економічної відповідальності підприємств.

РН 11. Визначати й аналізувати фінансово-економічні показники діяльності підприємства для виявлення резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

РН 16. Вміти працювати самостійно і в команді, нести професійну відповідальність за результати роботи, дотримуватися норм та стандартів професійної етики для досягнення спільної мети.

РН 17. Дотримуватися вимог професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення економічного розвитку України.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність і функції грошей

Основні передумови та необхідність появи грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей.

Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент. Гроші як особливий товар. Гроші як гроші і гроші як капітал.

Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші. Причини та механізм демонетизації золота. Неповноцінні гроші. Еволюція кредитних грошей. Сучасні кредитні засоби обігу. Вартість грошей та способи її оцінки стосовно різних форм грошей в різні історичні періоди.

Характеристика функцій грошей як проявів їхньої суті. Міра вартості. Засіб обігу. Засіб платежу. Засіб нагромадження. Світові гроші.

Якісні властивості грошей: стабільність вартості, економічність, довготривалість використання, однорідність, надійність, подільність та портативність.

Роль грошей у ринковій економіці.

Тема 2. Грошовий оборот і грошова маса

Грошовий оборот: суть та структура. Грошові платежі як складові грошового обороту. Сукупний грошовий оборот і оборот грошей у межах індивідуального капіталу.

Основні суб'єкти грошового обороту, особливості їх взаємодії в ринкових умовах господарювання. Модель сукупного грошового обороту. Грошові потоки. Механізм балансування грошових потоків.

Структура грошового обороту. Грошовий обіг. Готівковий та безготівковий сектори грошового обігу, їх взаємозв'язок та роль в сучасних умовах. Фінансовий та кредитний сектори грошового обороту.

Грошова маса, що обслуговує грошовий оборот. Показники маси грошей, грошові агрегати. Грошова база. Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та її чинники. Розрахунок швидкості обігу грошей. Механізм зміни маси грошей в обороті.

Тема 3. Грошовий ринок

Суть та особливості функціонування грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суб'єкти та інструменти грошового ринку.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування.

Структура грошового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів.

Попит на гроші. Основні мотиви попиту на гроші: трансакційний мотив, мотив завбачливості, спекулятивний мотив. Фактори, що визначають параметри попиту на гроші.

Пропозиція грошей. Загальні теоретичні положення пропозиції грошей. Механізм формування пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

Тема 4. Грошові системи

Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Характеристика основних елементів грошової системи, їх роль в організації грошового обігу.

Основні типи грошових систем. Системи металевого та кредитного обігу. Становлення та розвиток грошової системи України. Історичні етапи процесу запровадження національної валюти в Україні і розбудови власного емісійного механізму.

Методи та інструменти регулювання грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Грошово-кредитна політика центрального банку, її цілі та інструменти.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

Суть, форми прояву та закономірності розвитку інфляції. Основні види інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція. Причини інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Вплив інфляції на економіку і соціальну сферу.

Показники вимірювання інфляції. Регулювання інфляції. Взаємодія центрального банку та уряду у регулюванні інфляційних процесів.

Суть та цілі грошових реформ. Стабільність грошової одиниці як основна мета грошової реформи. Роль грошових реформ у боротьбі з інфляцією. Класифікація грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Тема 6. Валютні відносини і валютні системи

Сутність валюти, призначення та сфера використання. Види валюти. Фактори та значення конвертованості валюти. Особливості валютних відносин.

Валютний ринок: суть та принципи функціонування. Суб'єкти валютного ринку. Валютні операції: суть, види, характеристика. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Суть та види валютного курсу. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, інтервенція. Режим валютного курсу в Україні. Платіжний баланс та золотовалютні резерви в механізмі валютного регулювання. Органи валютного регулювання.

Валютні системи: суть та структура. Види валютних систем. Елементи національної валютної системи. Міжнародні валютно-кредитні установи та їх співробітництво з Україною.

Тема 7. Теорії грошей

Абстрактний та прикладний напрям у теорії грошей.

Класична кількісна теорія грошей. Еволюція кількісної теорії. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. Внесок І. Фішера в кількісну теорію грошей. «Кон'юнктурний варіант» теорії грошей М. Туган-Барановського. Представники «Кембриджської школи» та їх внесок в теорію грошей. Вклад Д. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей. Сучасний монетаризм. Внесок М.Фрідмена в теорію грошей. Внесок вітчизняних науковців у розвиток теорії грошей.

Тема 8. Необхідність, сутність і функції кредиту

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Еволюція кредитних відносин.

Сутність кредиту. Кредит як форма руху вартості на основі повернення. Кредит як форма суспільних відносин. Основні функції кредиту.

Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин. Позичковий капітал та кредит. Стадії та закономірності руху кредиту. Принципи кредитування.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція.

Специфіка становлення кредитних відносин в зарубіжних країнах. Історичний розвиток кредитних відносин в Україні.

Тема 9. Форми, види та роль кредиту

Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки. Види кредиту.

Банківський, державний, комерційний, споживчий і міжнародний кредит як основні види кредиту. Методи та механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих методів банківського кредитування.

Позичковий процент. Сутність, види та вимірники процента. Процентна ставка. Функції та роль процента. Процент у банківській діяльності.

Роль кредиту у ринковій економіці: вплив кредиту на розширення виробництва, розвиток банківської системи, зовнішньоекономічної діяльності. Роль кредиту у грошовій сфері. Соціальна роль кредиту. Роль кредиту у розвитку економіки України.

Особливості розвитку кредитних відносин в Україні.

Тема 10. Фінансові посередники грошового ринку

Сутність, призначення та основні види фінансового посередництва.

Банківська система. Поняття банківської системи, її цілі та функції. Принципи побудови банківської системи. Особливості побудови банківської системи України.

Походження та еволюція центральних банків. Сутність, функції та основи організації центрального банку. Національний банк України: структура, завдання, функції та історія розвитку. Грошово-кредитна політика НБУ та банківський нагляд.

Основи організації та специфіка діяльності комерційних банків. Загальна характеристика банківських операцій. Банківські послуги. Стабільність банків і механізм її забезпечення. Банківські ризики. Особливості становлення і розвитку комерційних банків України.

Небанківські фінансово-кредитні установи. Основні напрями діяльності - фінансових - кредитних установ. Страхові компанії. Пенсійні фонди. Факторингові компанії. Інвестиційні фонди. Фінансові компанії. Кредитні кооперативи спілки.

3. Список рекомендованої літератури

Основна

1. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.]; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 580 с.

2. Банківська справа: курс лекцій / Н.Г. Радченко; ТДАТУ – Мелітополь: Люкс, 2021. – 165 с.
3. Банківська справа. Навчальний посібник для самостійної роботи студентів / Н.Г. Радченко, Н.М. Рубцова, І.Є. Якушева, за заг. редакцією к.е.н. Н.Г. Радченко; ТДАТУ – Мелітополь: Люкс, 2021. – 110 с.
4. Божидарнік Н. В. Валютні операції: Практичний посібник. – Київ: ЦУЛ, 2013. – 688 с.
5. Вовчак О.Д., Бучко І.Є., Костак З.Р. Гроші та кредит: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2019. – 424 с.
6. Волкова В. В., Волкова Н. І. В 676 Гроші і кредит: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. – 300 с.
7. Гроші та кредит: підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с. 18. Гроші та кредит: навч. посіб. для підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Ч. 1. Гроші. / І. Л. Шевчук, Т. О. Ставерська, О. В. Жиликова та ін. – Харків: Видавець Іванченко І. С., 2018. – 271 с.
8. Гроші та кредит: навч. посіб. для підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Ч. 1. Гроші. / Шевчук І.Л., Ставерська Т.О., Жиликова О.В., Близнюк О. П. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2018. – 271 с.
9. Гроші та кредит: навч. посіб. для підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Ч. 2. Кредит. / І. Л. Шевчук, Т. О. Ставерська, О. В. Жиликова, О. П. Близнюк. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2019. – 186 с.
10. Гроші та кредит: підручник / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. – 892 с.
11. Демчук Н. І., Довгаль О. В., Владика Ю. П. Банківські операції: навч. посіб. Дніпро: Пороги, 2017. – 461 с.
12. Дмитренко В. В., Відейко М. Ю. Історія грошей / Володимир Дмитренко, Михайло Відейко; худож.- оформлювач М.С. Мендор. – Харків: Фоліо, 2019. – 123 с.
13. Дученко М.М., Єрешко Ю.О., Шевчук О.А. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Гроші та кредит»: навчальний посібник. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 108 с.
14. Іванчук Н. В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
15. Колесников О. В., Бойко Д. І., Коковіхіна О. О. К 60 Історія грошей та фінансів. 2-ге видання виправлене та доповнене: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 140 с.

16. Коренюк, П. І., Коренюк Л. В. Левандівський О. Т. Гроші і кредит: навч. посіб. Кам'янське: ДДТУ, 2019. – 402 с.
17. Крекотень І. М., Худолій Ю. С., Максименко О. С. Гроші та кредит: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2017. –113 с
18. Навчальний посібник: Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Гроші та кредит» [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» всіх спеціалізації / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: М.М.Дученко, Ю.О.Єрешко, О.А. Шевчук. – Електронні текстові данні (1 файл: 1,43 МБ). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 108 с.
19. Навчальний посібник: «Гроші та кредит: Практикум» [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» всіх спеціалізації / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Ю.О.Єрешко, М.М.Дученко І.М. Крейдич. – Електронні текстові данні (1 файл: 0,86 МБ). – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 52 с.
20. Світлична В. Ю. Гроші і кредит : підручник / В. Ю. Світлична ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 191 с.
21. Слободянюк О. В. Фінанси, гроші, кредит: практикум для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент» / О. В. Слободянюк, В. О. Котлубай, Г. Ю. Лазарева, І. Ф. Примаченко. – Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2021. – 106 с.
22. Фінанси, гроші та кредит: Підручник. / Ярошевич Н.Б. – Львів: «Новий Світ- 2000», 2023. – 414 с.
23. Чкан, І. О. Гроші та кредит: навч.-метод. посібник / І. О. Чкан; ТДАТУ. – Мелітополь, 2018. – 169 с.
24. Шпак Н.О. Фінанси, гроші та кредит: навч.посібник / Н.О.Шпак, Н.Б.Ярошевич, О.Я.Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018.
25. Щетинін А. І. Гроші та кредит: навчальний посібник / Щетинін А. І. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2019. – 163 с.

Додаткова

1. Бофони: грошові документи ОУН і УПА / авт.-упоряд.: О. О. Клименко; ред.: В. М. Даниленко. – К.: УБС НБУ, 2008. – 192 с.
2. Гроші України = Money of Ukraine : наукове видання / Р. М. Шуст, А. Л. Крижанівський, О. П. Целуйко та ін. – К.: НБУ, 2011. – 504 с.
3. Дорофєєва Н.В. З історії грошей України: навч. посібник / Н. В. Дорофєєва, З. М. Комаринська. – Київ, Львів : ЛБІ НБУ, 2000. - 165 с.

4. Зайцев Б. П. Монети - джерело історії / Б. П. Зайцев, Б. К. Мигаль. – Харків: Колорит, 2007. – 96 с.
5. Історія українських грошей. Державна казначейська служба України: веб-сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/news/istoriya-ukrainskikh-groshey>.
6. Історія грошей і банківництва: підручник / І. Г. Скоморович, С. К. Реверчук, Я. Й. Малик та ін.; ред.: С. К. Реверчук. – К.: АТІКА, 2004. – 340 с.
7. Колесников О. В. Історія грошей та фінансів: навч. посібник / О. В. Колесников, Д. І. Бойко, О. О. Коковіхіна. – К.: ЦУЛ, 2008. – 140 с.
8. Кузьмін В. В. Історія грошей: навчальний посібник / В. В. Кузьмін, О. П. Зикова. – К.: ЦНЛ, 2006. – 176 с.
9. Міжнародні фінанси: навч. посіб. 5-те вид. перероб. та доп. / за ред. Ю. Г. Козака. Київ – Катовіце.: Центр учбової літератури, 2014. – 348 с.
10. Оліярник М. В. Криптовалюта в Україні. Все, що треба знати. URL: <https://nv.ua/ukr/techno/it-industry/kriptovaljuta-bitcoin-v-ukrajini-vse-shcho-trebaznati-1918518.html>.
11. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
12. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.
13. Про кредитні спілки: Закон України від 20 груд. 2001 р. № 2908-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2908-14#Text> (дата звернення: 17.12.2020).
14. Про Національний банк України: Закон України 20 трав. 1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
15. ПРОСТІР – національна платіжна система. Офіційний сайт. URL: <http://prostir.gov.ua/prostir/>.
16. Слободянюк Н.О. Методичні рекомендації для вивчення дисципліни [Текст]: для студ. спец. 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, Каф. Фінансів та банк. справи; Н.О.Слободянюк – Кривий Ріг: [ДонНУЕТ], 2017. – 69 с.
17. Тхоржевський Р. Й. Нариси історії грошей в Україні (з давніх часів до сучасності): навч. посібник / Р. Й. Тхоржевський. – Тернопіль: Вид-во Карп'юка, 1999. – 237 с.
18. Ющенко В. А. Історія української гривні. / В. Ющенко, В. Панченко. – Київ: Бібліотека українця, 1999. – 96 с.

Ресурси мережі Інтернет

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua.

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua.
3. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.
5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу: www.imf.org.
6. Офіційний сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
7. Офіційний сайт Музею грошей Національного банку України. – Режим доступу: <https://museum.bank.gov.ua/museum>.
8. Сайт про гроші та особисті фінанси. – Режим доступу: <https://www.cointocoin.com.ua>.
9. Законодавство України. – Режим доступу: www.zakon/rada.gov.ua.
10. Журнал «Гроші». – Режим доступу: <http://www.dengi.ua>.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Контроль знань і умінь студентів з дисципліни здійснюється відповідно до системи організації освітнього процесу. Формою підсумкового контролю є екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання

Для підсумкової діагностики успішності навчання використовується усний, письмовий, тестовий, графічний та програмований контроль, практична перевірка, а також методи самоконтролю і самооцінки.